

Zaak C-15/24 PPU [Stachev]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

11 januari 2024

Verwijzende rechter:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

11 januari 2024

Verdachte in de strafprocedure:

CH

In tegenwoordigheid van:

Sofiyska rayonna prokuratura

Voorwerp van het hoofdgeding

De procedure betreft twee roofovervallen die als een voortgezette handeling zijn gepleegd en strafbaar zijn op grond van artikel 198, lid 1, juncto artikel 26, lid 1, van de Nakazatelen kodeks (wetboek van strafrecht; hierna: „NK”) van de Republiek Bulgarije. Beklaagde CH (hierna: „CH”) bevindt zich thans in voorlopige hechtenis.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Verzoek krachtens artikel 267 VWEU om uitlegging van de Unierechtelijke bepalingen die op het voorwerp van de procedure van toepassing zijn (met name met betrekking tot de rechtmatigheid van procedurehandelingen die in strijd met het recht op toegang tot een advocaat zijn uitgevoerd).

ⁱ De onderhavige zaak wordt aangeduid met een fictieve naam die niet overeenkomt met de werkelijke naam van een partij in de procedure.

Prejudiciële vragen

1. Is het verenigbaar met artikel 12, lid 2, van richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming, gelezen in samenhang met artikel 47, eerste alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, wanneer de rechter die onderzoekt of er sprake is van een gegrond vermoeden dat de beklaagde betrokken was bij een aan hem ten laste gelegd strafbaar feit teneinde een beslissing te nemen over het bevel tot of de uitvoering van een passende veiligheidsmaatregel, op grond van een nationale regeling en rechtspraak de mogelijkheid wordt ontnomen om na te gaan of de bewijzen zijn verkregen in strijd met het recht van de beklaagde op toegang tot een advocaat overeenkomstig deze richtlijn toen de beklaagde in verdenking werd gesteld en zijn recht van vrij verkeer door de politiediensten werd beperkt?
2. Is aan het vereiste van eerbiediging van de rechten van de verdediging en het eerlijke verloop van de procedure in de zin van artikel 12, lid 2, van richtlijn 2013/48 voldaan, wanneer de rechter die onderzoekt of de veiligheidsmaatregel passend is, bij het vormen van zijn persoonlijke overtuiging rekening houdt met bewijzen die in strijd met de vereisten van de richtlijn zijn verkregen toen de persoon in verdenking werd gesteld en zijn recht van vrij verkeer door de politiediensten werd beperkt?
3. Heeft de uitsluiting van in strijd met richtlijn 2013/48 verkregen bewijzen door de rechter die ondanks een andersluidende instructie van een hogere rechter onderzoekt of de veiligheidsmaatregel passend is, negatieve gevolgen voor de vereisten van artikel 12, lid 2, van deze richtlijn, gelezen in samenhang met artikel 47, eerste en tweede alinea, van het Handvest, betreffende het eerlijke verloop van de procedure, en kan dat twijfel oproepen over de onpartijdigheid van de rechter?
4. Heeft de in artikel 3, lid 6, onder b), van richtlijn 2013/48 vastgestelde mogelijkheid om in uitzonderlijke omstandigheden in de fase van het voorbereidende onderzoek tijdelijk af te wijken van de toepassing van het recht op toegang tot een advocaat indien onmiddellijk optreden door de onderzoeksautoriteiten noodzakelijk is om te voorkomen dat de strafprocedure substantiële schade wordt toegebracht, rechtstreekse werking in de betrokken lidstaat van de Unie, wanneer deze bepaling niet in het nationale recht van deze lidstaat is omgezet?
5. Zijn de waarborgen van artikel 9, lid 1, onder a) en b), gelezen in samenhang met overweging 39 van richtlijn 2013/48 geëerbiedigd wanneer er weliswaar een schriftelijke verklaring van een verdachte bestaat dat hij afstand doet van het recht op toegang tot een advocaat, maar de verdachte analfabeet is en niet is

geïnformeerd over de mogelijke gevolgen van een afstand van dat recht en hij later in rechte aanvoert dat hij niet op de hoogte was van de inhoud van het door hem ondertekende document toen zijn recht van vrij verkeer door de politiediensten werd beperkt?

6. Ontheft het feit dat de verdachte bij zijn aanhouding afstand heeft gedaan van zijn recht op toegang tot een advocaat overeenkomstig de bepalingen van richtlijn 2013/48, de autoriteiten van hun verplichting om hem direct voorafgaand aan de uitvoering van enig andere onderzoeksmaatregel waarbij hij is betrokken, te informeren over het recht op toegang tot een advocaat en de mogelijke gevolgen van een eventuele afstand van dat recht?

Aangevoerde Unierechtelijke bepalingen en rechtspraak

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), artikel 47

Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming (PB 2013, L 294, blz. 1), overweging 39, artikel 3, lid 6, onder b), artikel 9, lid 1, onder a) en b), alsook artikel 12, lid 2

Arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) in de zaken C-608/21 en C-209/22

Aangevoerde nationale bepalingen

Konstitutsia na Republika Bulgaria (Grondwet van de Republiek Bulgarije) (DV nr. 56 van 13 juli 1991, in werking getreden op die datum, hierna: „grondwet”)

Artikel 5 (1) De grondwet is de hoogste wet en de andere wetten mogen daarmee niet in strijd zijn.

(2) De bepalingen van de grondwet hebben rechtstreekse werking.

Artikel 30 (1) Eenieder heeft recht op persoonlijke vrijheid en onschendbaarheid.

(2) Niemand mag worden aangehouden, onderzocht, gefouilleerd of worden onderworpen aan enig andere ingreep in zijn persoonlijke onschendbaarheid, behalve onder de voorwaarden en volgens de procedure die bij wet zijn vastgesteld.

(3) In uitdrukkelijke bij wet vastgelegde spoedgevallen mogen de bevoegde overheidsinstanties een burger aanhouden, waarvan zij de gerechtelijke

autoriteiten onverwijld op de hoogte moeten brengen. Binnen 24 uur na de aanhouding beslist de gerechtelijke autoriteit over de rechtmatigheid ervan.

(4) Eenieder heeft van het moment van zijn aanhouding of de beschuldiging het recht om zich te laten bijstaan door een advocaat.

Zakon za Ministerstvo na vatrešnite raboti (wet inzake het ministerie van Binnenlandse Zaken, DV nr. 53 van 27 juni 2014)

Artikel 72 (1) Politiediensten kunnen een persoon detineren:

1. ten aanzien van wie er aanwijzingen zijn dat hij een strafbaar feit heeft gepleegd;

[...]

(5) [...] Vanaf het tijdstip waarop hij in detentie wordt geplaatst, heeft de gedetineerde recht op een advocaat, waarbij hij ook moet worden ingelicht over zijn recht om af te zien van een advocaat en de daaraan verbonden gevolgen, alsook over zijn recht om te zwijgen wanneer hij wordt gedetineerd op grond van lid 1, punt 1.

Artikel 74 (1) Voor de in artikel 72, lid 1, bedoelde personen wordt een schriftelijk detentiebevel uitgevaardigd.

(2) Het in lid 1 bedoelde bevel moet de volgende gegevens bevatten: [*inhoud van het bevel*], met name de feitelijke en juridische redenen voor de detentie; [...] het recht van de persoon om de rechtmatigheid van de detentie in rechte te betwisten; [...] het recht om zich bij te laten staan door een advocaat vanaf het tijdstip waarop hij wordt gedetineerd; [...]

(3) De gedetineerde vult een verklaring in waaruit blijkt dat hij in kennis is gesteld van zijn rechten en voornemens is zijn rechten uit hoofde van lid 2, punt 6, onder b) tot en met f), al dan niet uit te oefenen. Het detentiebevel wordt door de politieambtenaar en de gedetineerde ondertekend.

(4) De weigering van of de onmogelijkheid voor de gedetineerde om het detentiebevel te ondertekenen, wordt bevestigd door de handtekening van een getuige.

Nakazatelen kodeks (Bulgaars wetboek van strafrecht, DV nr. 86 van 2 april 1968, in werking getreden op 1 mei 1968; hierna: „NK”)

Artikel 26 [...] (1) De bepalingen van de artikelen 23 tot en met 25 worden buiten toepassing gelaten, wanneer het om een voortgezet strafbaar feit gaat, dat betekent twee of meer handelingen die afzonderlijk een of meer bestanddelen van hetzelfde strafbaar feit betreffen, gedurende niet met elkaar samenhangende periodes, onder dezelfde omstandigheden en met soortgelijke schuld zijn gepleegd, waarbij de

latere handelingen objectief en subjectief gezien als voortzetting van de eerdere handelingen lijken.

(2) Bij een voortgezet strafbaar feit wordt de dader gestraft op basis van het geheel van de handelingen die deel uitmaken van het strafbare feit en de daardoor veroorzaakte strafrechtelijke resultaat.

Artikel 198 (1) [...] degene die een aan een ander toebehorende roerende zaak wegneemt van de bezitter met het oogmerk zich deze zaak wederrechtelijk toe te eigenen en daarbij geweld en bedreigingen toepast, wordt als schuldig aan roof gestraft met een vrijheidsstraf tussen de drie en tien jaar.

Nakazatelnо protsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van strafvordering, DV nr. 86 van 28 oktober 2005, in werking getreden op 29 april 2006; hierna: „NPK”)

Artikel 25 (1) [*schorsing van de strafprocedure in geval van een verzoek aan het Hof om een prejudiciële beslissing over vragen*]

Artikel 94 (1) De medewerking van een advocaat in de strafprocedure is noodzakelijk wanneer: [*andere gevallen*] 6. de beklaagde is aangehouden;

Art. 96 (1) [...] Met uitzondering van gevallen als bedoeld in artikel 94, lid 1, punten 1-3 en 6, kan de beklaagde in elke fase van de procedure afzien van de bijstand van een advocaat. De beklaagde wordt geïnformeerd over de gevolgen van het afzien van een advocaat.

Artikel 97 (1) De advocaat mag vanaf het moment dat de persoon wordt aangehouden of in staat van beschuldiging wordt gesteld, deelnemen aan de strafprocedure.

(2) De autoriteit voor de fase van het vooronderzoek moet de beklaagde informeren over zijn recht op bijstand van een advocaat en hem de mogelijkheid geven om onverwijld contact op te nemen met een advocaat. Voordat aan deze plicht is voldaan mag geen enkele onderzoeks- of andere procedurehandeling waaraan de beklaagde deelneemt, worden uitgevoerd.

Artikel 248 (gewijzigd – DV nr. 63 van 2017, in werking getreden op 5 november 2017) (1) Op de voorbereidende zitting worden de volgende vragen behandeld:

[...] (3) of tijdens het strafrechtelijk onderzoek sprake is geweest van herstelbare schendingen van wezenlijke vormvoorschriften die de procedurele rechten van de beklaagde [*of van andere personen*] hebben beperkt;

5. [*andere vragen*] de aanwijzing van een advocaat, een deskundige, een tolk of vertaler en [*andere vragen*];

6. de genomen dwangmaatregelen;

[andere vragen].

Artikel 270 (1) In iedere fase van het hoofdgeding kan om een wijziging van de veiligheidsmaatregel worden verzocht. Een nieuw verzoek om wijziging van de veiligheidsmaatregel kan alleen in dezelfde fase worden verzocht indien sprake is van gewijzigde omstandigheden.

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure

- 1 **CH** is onderdaan van de Republiek Bulgarije. Hij heeft geen opleiding, hij beheerst de Bulgaarse schrijftaal niet en heeft een strafblad.
- 2 Op 2 december 2022 heeft het 6e Rayonno upravlenie pri Stolichna direksia na vatreshnite raboti (6e politiedistrict bij de directie Binnenlandse Zaken van de hoofdstad, Bulgarije; hierna: „regionale politie”) opsporingsonderzoek nr. 2021/2022 ingesteld omdat op 2 december 2022 omstreeks 20.30 uur in Sofia aan een ander toebehorende roerende zaken (een dameshandtas) met geweld aan het bezit van **KL** zijn onttrokken door de tas uit de handen van het slachtoffer te rukken, hetgeen een misdrijf als bedoeld in artikel 198, lid 1, NK oplevert. Op 14 december heeft de regionale politie opsporingsonderzoek nr. 2112/2022 ingesteld omdat op die dag omstreeks 19.00 uur in Sofia aan een ander toebehorende roerende zaken (een dameshandtas) met geweld aan het bezit van **MN** zijn onttrokken zonder haar toestemming, met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening, namelijk door de tas met kracht uit de handen van het slachtoffer te rukken waardoor zij op de grond viel, wat een misdrijf als bedoeld in artikel 198, lid 1, NK oplevert. Nadat deze twee opsporingsonderzoeken waren ingesteld, is **CH** op 16 december 2022 om 13.00 uur op bevel van de politie voor een periode van maximaal 24 uur aangehouden om voor het tweede opsporingsonderzoek dat op 14 december 2022 is ingesteld, gegevens te verzamelen om zijn deelneming aan een strafbaar feit als bedoeld in artikel 198 NK vast te stellen.
- 3 Op dezelfde dag, 16 december 2022, ondertekende **CH** om 16.50 uur een schriftelijke verklaring dat hij zich noch door een zelfgekozen advocaat en op eigen kosten noch door een ambtshalve toegevoegde advocaat wenst te laten bijstaan. Hij werd echter niet geïnformeerd over de gevolgen van een afstand van het recht op toegang tot een advocaat. De verklaring omvat het vereiste dat hij moet worden ingevuld door een ambtenaar wanneer de aangehouden persoon analfabeet is of niet in staat is om hem zelf in te vullen en dat wilsverklaringen van deze persoon moeten worden afgegeven in aanwezigheid van een getuige, die de juistheid ervan door zijn handtekening bevestigt. In het onderhavige geval ontbreken de handtekeningen van de politieambtenaar en de getuige.
- 4 Uit de dossiers blijkt niet dat de redenen van zijn aanhouding, met name de aan hem ten laste gelegde feiten, onverwijld aan **CH** zouden zijn meegedeeld.

- 5 Direct na zijn aanhouding op 16 december 2022 is **CH** in de tijd tussen 13.00 en 13.25 uur door de politie als getuige verhoord, zonder dat daarbij een advocaat aanwezig was. Genoteerd is dat hij over zijn rechten is geïnformeerd, dat hij niet verplicht is zichzelf van het plegen van een strafbaar feit te beschuldigen en dat hij het recht heeft om het afleggen van een verklaring te weigeren. Tijdens het verhoor heeft **CH** bekend dat hij op 14 december 2022 betrokken is geweest bij het plegen van een roofoverval op een vrouw in Sofia, waarbij hij met geweld haar handtas heeft weggerukt en hij stemde ermee in de politie de plaats aan te wijzen waar hij de zaak, die aan een ander toebehoort, heeft verstoep. In het proces-verbaal van het verhoor werd vermeld dat het verhoor in aanwezigheid van getuige OR heeft plaatsgevonden, wat hij echter niet door zijn handtekening heeft bevestigd.
- 6 Eveneens op 16 december 2022 vond tussen 14.10 en 14.40 uur een reconstructie van het feit plaats waaraan **CH** zonder een advocaat heeft deelgenomen. Hierbij heeft **CH** de rechtshandavingsinstanties naar de plaats heeft geleid waar de weggenomen handtas zich bevond. In aanwezigheid van twee getuigen van de onderzoekshandeling is een proces-verbaal van de onderzoeksmaatregel opgemaakt en zijn er ook foto's gemaakt.
- 7 Op dezelfde dag, 16 december 2022, is tussen 15.50 en 16.20 uur **CH**'s woning in zijn aanwezigheid en zonder advocaat doorzocht, waarbij tijdens deze doorzoeking kleding en schoenen in beslag zijn genomen. De onderzoeksmaatregelen zijn in een proces-verbaal vastgelegd. Twee getuigen waren aanwezig. Bovendien zijn er foto's gemaakt. Het proces-verbaal is door een rechter bij de Sofiyski rayonen sad (rechter in eerste aanleg Sofia, Bulgarije; hierna: „SRS”), verwijzende rechter, goedgekeurd.
- 8 Vervolgens vond er op 16 december 2022 tussen 17.40 en 17.50 uur in aanwezigheid van **CH**, zonder een advocaat, een directe persoonsidentificatie plaats, waarbij slachtoffer MN hem uit vier mannelijke personen heeft herkend als dader van de tegen haar gepleegde criminele overval. In aanwezigheid van twee getuigen van de onderzoekshandeling is een proces-verbaal van de onderzoeksmaatregel opgemaakt en zijn er ook foto's gemaakt.
- 9 Kort daarna, op 16 december 2022 tussen 18.05 en 18.15 uur, heeft er bij **CH** een onderzoek aan lichaam en kleding (schouw) plaatsgevonden, waarbij de door hem gedragen kleding is beschreven en de jas en broek die hij droeg in beslag zijn genomen. In aanwezigheid van twee getuigen van de onderzoekshandeling is een proces-verbaal van de onderzoeksmaatregel opgemaakt en zijn er ook foto's gemaakt. In het proces-verbaal is uitdrukkelijk vastgelegd dat **CH** weigerde dat hij aan zijn lichaam werd onderzocht en dit proces-verbaal is door een rechter bij de SRS goedgekeurd.
- 10 De volgende dag, 17 december 2022, vond tussen 15.40 en 15.50 uur in aanwezigheid van **CH**, zonder advocaat, met betrekking tot het eerste opsporingsonderzoek nr. 2021/2022 van de regionale politie, dat op 2 december

2022 was ingesteld, een directe persoonsidentificatie plaats, waarbij slachtoffer KL CH uit vier mannelijke personen heeft herkend als dader van de tegen haar gepleegde criminele overval. De onderzoeksmaatregel, waarbij twee getuigen aanwezig waren, is in een proces-verbaal vastgelegd. Bovendien zijn er foto's gemaakt.

- 11 Op dezelfde dag, 17 december 2022, is **CH** bij besluit van de openbare aanklager bij de Sofiyska rayonna prokuratura (regionaal parket Sofia, Bulgarije) in het tweede opsporingsonderzoek nr. 2112/2022 van de regionale politie beschuldigd van een strafbaar feit als bedoeld in artikel 198, lid 1, NK. Op 17 december 2022 om 18.00 uur is advocaat Georgi Stoyanov van de Sofiyska Advokatska Kolegia (tableau van advocaten Sofia, Bulgarije) ambtshalve toegewezen aan **CH**, aangezien zijn verdediging noodzakelijk was op grond van artikel 94, lid 1, punt 6, NPK. Om 18.10 uur zijn zij allebei van de beschuldiging in kennis gesteld. Direct daarna, op 17 december 2022, tussen 18.20 en 18.30 uur, is **CH** verhoord, waarbij hij aangaf dat hij de beschuldiging begreep. Hij weigerde echter daarover een verklaring af te leggen.
- 12 Bij besluit van 17 december 2022 van de openbare aanklager bij het regionale parket Sofia is **CH** op grond van artikel 64, lid 2, NPK voor een periode van maximaal 72 uur aangehouden ter voorbereiding van het verzoek om het bevel tot voorlopige hechtenis als veiligheidsmaatregel. Bij besluit van 19 december 2022 heeft de SRS het verzoek van de openbare aanklager toegewezen en ten aanzien van **CH** de zwaarste veiligheidsmaatregel bevolen, een rechterlijke beslissing die door de Sofiyski gradski sad (rechter van de stad Sofia, Bulgarije; hierna: „SGS”) op 29 december 2022 is bevestigd.
- 13 Bij besluit van 5 januari 2023 van de openbare aanklager van het regionaal parket Sofia zijn beide opsporingsonderzoeken wegens het verband tussen de twee roofovervallen gevoegd en onder nr. 2112/2022 van de regionale politie voortgezet.
- 14 Bij ter openbare terechtzitting uitgevaardigd besluit van 13 juni 2023 heeft een kamer van de SRS het verzoek van **CH** om wijziging van de tegen hem bevolen voorlopige hechtenis als veiligheidsmaatregel afgewezen. Deze rechterlijke beslissing werd op 22 juni 2023 door de SGS bevestigd.
- 15 **CH** is bij besluit van 26 juli 2023 van de openbare aanklager bij het regionaal parket Sofia beschuldigd van het plegen van de twee roofovervallen in de periode van 2 december 2022, 20.30 uur, tot 14 december 2022, 19.00 uur, als een voortgezette handeling als bedoeld in artikel 198, lid 1, juncto artikel 26, lid 1, NK. Op 7 augustus 2023 om 14.00 uur is de gewijzigde tenlastelegging aan **CH** en zijn advocaat ter kennis gebracht en tijdens het verhoor op dezelfde dag, tussen 14.10 en 14.20 uur, verklaarde **CH** dat hij de beschuldiging begreep maar zijn deelneming aan beide roofovervallen betwist.

- 16 Op 14 augustus 2023 is het onderzoeksdossier ter kennis gebracht aan advocaat Stoyanov. De volgende dag, op 15 augustus 2023, is bij de SRS strafvervolgning ingesteld tegen **CH** wegens de aan hem ten laste gelegde voortgezette handeling als bedoeld in 1998, lid 1, juncto artikel 26, lid 1, NK, op grond waarvan bij deze rechtbank de algemene strafprocedure NOHD nr. 11234/2023 is ingesteld. Op 16 augustus 2023 heeft de openbare aanklager aan de rechter een schriftelijk verzoek van de advocaat om wijziging van de bevolen veiligheidsmaatregel gezonden. Op 18 augustus 2023 vond een openbare terechtzitting als bedoeld in artikel 270 NPK plaats om de vraag naar de redelijkheid van de veiligheidsmaatregel te behandelen en bij beslissing van dezelfde dag wijzigde de onderhavige strafkamer (van de Sofiyski rayonen sad; verwijzende rechter) de maatregel in de lichtste maatregel, namelijk de meldplicht.
- 17 In de motivering werd aangevoerd dat **CH** op 16 december 2022 om 13.00 uur op bevel van de politie is aangehouden en dat op dat tijdstip zijn recht op toegang tot een advocaat overeenkomstig artikel 30, lid 4, van de grondwet is ontstaan. De uitoefening van dit recht is niet gewaarborgd door de rechtshandhavingsautoriteiten, ondanks de na de aanhouding ingevulde verklaring waarin is vastgelegd dat afstand wordt gedaan van het recht op een advocaat. Gelet op de onderhavige feitelijke omstandigheden, namelijk dat **CH** analfabeet is en dat hij ter terechtzitting verklaarde dat hij zich niet bewust was van de strekking van het voorgelegde document, kan niet eenduidig worden geconcludeerd dat hij deze beslissing vrijwillig en bewust heeft genomen, met name bij afwezigheid van een getuige die de betrokken omstandigheid kan bevestigen.
- 18 In deze situatie mag de rechter geen enkele onderzoeksmaatregel die na de aanhouding van de beklaagde en voor zijn beschuldiging is uitgevoerd, namelijk getuigenverhoren, reconstructie van het feit, directe persoonsidentificatie, onderzoek aan lichaam of kleding en buitengerechtelijke verklaringen over de betrokkenheid bij het strafbare feit tegenover de politie, in aanmerking nemen bij de vereiste beoordeling van een geground vermoeden van deelneming aan het ten laste gelegde strafbare feit. Bovendien voorziet de Uniewetgever overeenkomstig artikel 3, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2013/48, in tegenstelling tot het Bulgaarse nationale recht, ook al in de toegang tot een advocaat op tijdstippen vóór de aanhouding van een persoon, namelijk voorafgaand aan het verhoor door de politie of andere rechtshandhavings- en justitiële autoriteiten of vanaf de uitvoering van opsporingsmaatregelen of andere maatregelen ter verkrijging van bewijs door onderzoeks- of andere bevoegde autoriteiten. Bovendien zorgen volgens artikel 12, lid 2, van deze richtlijn de lidstaten ervoor dat bij de beoordeling van de verklaringen van verdachten of beklaagden of van bewijs dat is verkregen in strijd met hun recht op een advocaat, de rechten van de verdediging en het eerlijke verloop van de procedure worden geëerbiedigd. De termijn voor de omzetting van de richtlijn verstreek op 27 november 2016 en voor zover daarin rechten van natuurlijke personen zijn geregeld en verplichtingen tot eerbiediging van deze rechten door de lidstaten zijn vastgelegd, hebben de bepalingen ervan verticale rechtstreekse werking.

- 19 Volgens de verwijzende rechter is in dit stadium het enige bewijs dat **CH** in verband brengt met de objectieve bestanddelen van het eerste aan hem ten laste gelegde strafbare feit, en zelfs slechts indirect, de getuigenverklaring van **QR** dat hij van hem de door het strafbare feit verkregen mobiele telefoon van slachtoffer **KL** heeft gekocht, die later in beslag is genomen door de onderzoeksautoriteiten.
- 20 Op grond van deze overwegingen was de rechter in eerste aanleg, de **SRS**, van oordeel dat, ongeacht het feit dat **CH** een strafblad heeft en dat de strafbare feiten formeel zijn gepleegd binnen zijn proeftijd die hem was opgelegd wegens een eerdere veroordeling, gelet op de geringe mate van het gegronde vermoeden van zijn mogelijke deelneming en de meer dan acht maanden durende detentie, het bevel tot voorlopige hechtenis moest worden omgezet in de lichtste wettelijke veiligheidsmaatregel, te weten de meldplicht, aangezien de genoemde geschikte informatiebron voor de ten laste gelegde deelneming aan een van de roofovervallen weliswaar het aanvankelijke bevel tot hechtenis kan rechtvaardigen, maar niet de voortzetting van de zwaarste persoonlijke procedurele dwangmaatregel in de gerechtelijke fase van de strafprocedure.
- 21 Naar aanleiding van het beroep van een vertegenwoordiger van het regionaal parket Sofia heeft de **SGS** bij beslissing van 7 september 2023 de beslissing van de **SRS** vernietigd en de aan **CH** opgelegde veiligheidsmaatregel in de vorm van voorlopige hechtenis gehandhaafd. In zijn motivering verwijt de **SGS** de **SRS** partijdig te zijn, aangezien hij „in strijd met artikel 6, lid 1, van het EVRM een standpunt heeft ingenomen over de schuldvraag en geoordeeld heeft over de geldigheid van het verkregen bewijs en de toereikendheid ervan”. Voorst werd opgemerkt dat „de rechten van de aangehouden **CH** feitelijk zijn geschonden omdat hij geen bijstand had van een advocaat”, dat er tegelijkertijd „echter geen bewijzen bestaan dat tegen deze hechtenis beroep is ingesteld volgens de voorgeschreven wettelijke procedure”, en dat „de beklaagde en zijn advocaat de mogelijkheid hadden om hun rechten te doen gelden”, namelijk op grond van een speciale wet die voorziet in een aansprakelijkheid van de staat voor de aanhouding door politiediensten voor een periode van maximaal 24 uur. Aangezien dergelijk initiatieven niet zijn genomen, benadrukt de **SGS** dat „hoewel **CH** bij zijn aanhouding geen advocaat is toegevoegd, de maatregelen die met of zonder zijn betrokkenheid zijn genomen tot het tijdstip waarop hij als beklaagde voor de rechter werd gebracht, niet onrechtmatig lijken te zijn en hun bewijskracht niet verliezen”.
- 22 Op 2 oktober 2023 oordeelde de onderhavige strafkamer in het kader van de preliminaire openbare terechtzitting opnieuw over de veiligheidsmaatregel en wijzigde deze in een „meldplicht”, omdat er geen redelijke gronden bestonden om af te wijken van de in de eerdere procedure uiteengezette motivering.
- 23 Naar aanleiding van het beroep van een vertegenwoordiger van het regionaal parket Sofia heeft de **SGS** in een andere samenstelling bij beslissing van 7 september 2023 de beslissing van de **SRS** vernietigd en de aan **CH** opgelegde veiligheidsmaatregel in de vorm van voorlopige hechtenis gehandhaafd. In zijn

motivering voerde de SGS een deel van de in deze zaak verkregen bewijzen aan, die volgens de verwijzende rechter, de SRS, niet rechtstreeks betrekking hebben op de deelneming van **CH** aan de twee roofovervallen, en stelde vast dat zij alles bij elkaar genomen de „gegronde verdenking van een betrokkenheid van de beklaagde” onderbouwen. Voorts merkte de SGS op dat „hij binnen het kader van het opsporingsonderzoek op het tijdstip van de aanhouding van de beklaagde geen schendingen van wezenlijke procedureregels heeft vastgesteld”, aangezien „volgens vaste rechtspraak van het EHRM beklaagden en verdachten de mogelijkheid moet worden geboden om in een vroeg stadium toegang tot een advocaat te krijgen”, maar dit recht „niet onbeperkt” geldt. Bovendien wijst de SGS erop dat **CH** zonder meer over zijn recht op toegang tot een advocaat is geïnformeerd, wat blijkt uit het feit dat de politie hem een kopie van het detentiebevel heeft gegeven en hij bovendien een schriftelijke verklaring over zijn rechten heeft ondertekend, zodat er geen reden bestaat om de opvatting van de SRS te volgen dat hij „niet was geïnformeerd over het afstand doen van het recht op toegang tot een advocaat, wat betekent dat de beklaagde niet wist wat hij ondertekende omdat hij analfabeet was”. De SRS, rechter in eerste aanleg, is ook bekritiseerd wegens zijn „uitlegging van richtlijn 2013/48”, aangezien artikel 3, lid 6, daarvan „voorziet in de mogelijkheid om in de fase van het voorbereidende onderzoek, tijdelijk van de toepassing van de rechten af te wijken”.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 24 *[Aanwijzingen die uitsluitend betrekking hebben op de vraag of een verzoek om een prejudiciële beslissing moet worden ingediend]*

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 25 Voorwerp van de onderhavige procedure is de mogelijke deelneming van beklaagde **CH** aan het aan hem ten laste gelegde strafbare feit waarvoor hij strafrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld. De verwijzende rechter moet uitspraak doen over de schuldvraag. De hoofdvraag is of de onderzoeksautoriteiten het recht van **CH** op toegang tot een advocaat overeenkomstig richtlijn 2013/48 bij zijn feitelijke aanhouding en voorafgaand aan zijn formele beschuldiging hebben geëerbiedigd, met name in het licht van de tegenstrijdige opvattingen van de onderhavige strafkamer en de SGS over de toepassing van de richtlijn.
- 26 Om te beginnen moet het Hof verduidelijken of het met artikel 12, lid 2, van richtlijn 2013/48, gelezen in samenhang met artikel 47, eerste alinea, van het Handvest verenigbaar is, wanneer de rechter bij het bevel tot of de uitvoering van een redelijke veiligheidsmaatregel, op grond van een nationale regeling en rechtspraak de mogelijkheid wordt ontnomen om te beoordelen of de bewijzen in strijd met het recht van de verdachte op toegang tot een advocaat volgens deze richtlijn zijn verkregen, toen de beklaagde in verdenking werd gesteld en zijn recht van vrij verkeer door de politiediensten werd beperkt. Deze vraag rijst met het oog op het eerste oordeel van de SGS, rechter in eerste aanleg, in zijn

beslissing van 7 september 2023, voor zover daarbij deze bevoegdheid van de SRS onverkort is ontkend. Om de juistheid van de opvatting van de SGS, rechter in tweede aanleg, te toetsen moet tevens de vraag worden beantwoord of het vereiste van eerbiediging van de rechten van de verdediging en het eerlijke verloop van de procedure in de zin van artikel 12, lid 2, van richtlijn 2013/48 in acht zou zijn genomen, wanneer de rechter die de redelijkheid van de veiligheidsmaatregel beoordeelt, bij het vormen van zijn persoonlijke overtuiging rekening houdt met bewijzen die in strijd met de vereisten van de richtlijn zijn verkregen, toen de persoon in verdenking werd gesteld en zijn recht van vrij verkeer door de politiedienst werd beperkt. De verwijzende rechter brengt in herinnering dat het Hof herhaaldelijk is geconfronteerd met het stelselmatige probleem dat richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures en richtlijn 2013/48, voor zover zij betrekking hebben op verdachten, niet op passende wijze zijn omgezet en toegepast, aangezien het Bulgaarse recht dit begrip niet kent (zie arresten van het Hof van 25 mei 2023, *Politseyski organ pri 02 RU SDVR*, C-608/21, EU:C:2023:426, en 7 september 2023, *Rayonna prokuratura Lovech, TO Lukovit (visitatie)*, C-209/22, EU:C:2023:634).

- 27 De mogelijkheid die de rechter die oordeelt over de veiligheidsmaatregel in beginsel heeft om na te gaan of de uit richtlijn 2013/48 voortvloeiende rechten van de verdachte of beklaagde bij de bewijsverkrijging zijn geëerbiedigd, is doorslaggevend bij de beoordeling of er al dan niet een gegronde verdenking van zijn betrokkenheid bij het aan hem ten laste gelegde strafbare feit bestaat. Volgens de verwijzende rechter moeten de eerbiediging van de rechten van de verdediging en van het eerlijke verloop van de procedure op grond van artikel 12, lid 2, van de genoemde richtlijn niet alleen bij de definitieve rechterlijke beslissingen over de schuld van de persoon gewaarborgd zijn, maar ook bij de beoordeling van de vraag of, en zo ja, welke veiligheidsmaatregel ten aanzien van deze persoon moet worden bevolen of uitgevoerd.
- 28 Vervolgens moet het Hof op zijn beurt met het oog op het eerste oordeel van de SGS in de beslissing van 7 september 2023 alsook gelet op het met betrekking tot de verwijzende rechter uitgesproken verwijt van partijdigheid, zich buigen over de vraag of de uitsluiting van in strijd met richtlijn 2013/48 verkregen bewijsmiddelen door de rechter die ondanks een andersluidende instructie van een hogere rechter de vraag naar de redelijkheid van de veiligheidsmaatregel beoordeelt, negatieve gevolgen heeft voor de vereisten van artikel 12, lid 2, van deze richtlijn, gelezen in samenhang met artikel 47, leden 1 en 2, van het Handvest, voor het eerlijke verloop van de procedure en twijfel kan oproepen over de onpartijdigheid van de rechter.
- 29 In de tweede beslissing van de SGS van 7 november 2023 heeft hij geoordeeld dat in de bijzondere omstandigheden van het onderhavige geval artikel 3, lid 6, onder b), van richtlijn 2013/48 van toepassing is, dat in de mogelijkheid voorziet om in uitzonderlijke omstandigheden in de fase van het voorbereidende onderzoek, tijdelijk af te wijken van de toepassing van het recht op toegang tot

een advocaat, indien onmiddellijk optreden door de onderzoeksautoriteiten noodzakelijk is om te voorkomen dat de strafprocedure substantiële schade wordt toegebracht. Dit standpunt vereist dat het Hof zich uitspreekt over de vraag of de bepaling in kwestie in de betrokken lidstaat rechtstreekse werking heeft, aangezien zij niet in het nationale recht ervan is omgezet en aan de betrokken personen geen rechten verleent. In dit verband moet worden opgemerkt dat volgens de onderhavige strafkamer de bepaling van artikel 3, lid 6, onder b), van richtlijn 2013/48 niet uitdrukkelijk in nationaal recht is omgezet, aangezien zij kennelijk in strijd is met artikel 30, lid 4, van de Bulgaarse grondwet, dat duidelijk en eenduidig bepaalt dat het recht op toegang tot een advocaat ontstaat op het tijdstip van de aanhouding of de beschuldiging, dat betekent dat een temporele vertraging niet is toegestaan.

- 30 De volgende voor de beslechting van het geding relevante vraag die het Hof moet verduidelijken, is of de waarborgen van artikel 9, lid 1, onder a) en b), gelezen in samenhang met overweging 39 van richtlijn 2013/48 geëerbiedigd zijn, wanneer er weliswaar een schriftelijke verklaring van een verdachte bestaat dat hij afstand doet van het recht op toegang tot een advocaat, maar de verdachte analfabeet is en niet op de hoogte is gebracht van de mogelijke gevolgen van een afstand van dat recht en hij later in rechte aanvoert dat hij niet op de hoogte was van de inhoud van het document dat hij ondertekende toen zijn recht van vrij verkeer door de politie werd beperkt. De redenen van de verwijzende rechter (om deze prejudiciële vraag te stellen) blijken uit het eerste oordeel van de SGS in zijn beslissing van 7 september 2023 (zie punt 21 hierboven).
- 31 Tot slot moet het Hof tevens de vraag beantwoorden of de door een verdachte bij zijn aanhouding verklaarde afstand van zijn recht op toegang tot een advocaat, de autoriteiten van hun verplichting ontheft om hem direct voorafgaand aan de uitvoering van enig andere onderzoeksmaatregel waarbij hij is betrokken, te informeren over het recht op toegang tot een advocaat en de mogelijke gevolgen van een eventuele afstand van dat recht. Volgens het nationale recht van de verwijzende rechter kan een persoon die is aangehouden weliswaar afstand doen van een advocaat, maar is een dergelijke afstand niet toegestaan zodra deze persoon formeel in staat van beschuldiging is gesteld. Deze bijzonderheid van het nationale recht vloeit voort uit de vaste rechtspraak van de Varhoven kasatsionen sad (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Bulgarije; hierna: „VKS”), op grond waarvan de aanvankelijke afstand van zijn recht op een advocaat door de aangehouden persoon bij de beperking van zijn recht van vrij verkeer zich uitstrekt over alle andere hem en zijn betrokkenheid betreffende onderzoeksmaatregelen, voordat hij in staat van beschuldiging wordt gesteld.
- 32 Ook in de onderhavige procedure is in overeenstemming met de vaste rechtspraak van de VKS gehandeld, aangezien de onderzoeksautoriteiten na de aanhouding van **CH** talrijke onderzoeksmaatregelen uitvoerden, namelijk getuigenverhoren, reconstructie van het strafbare feit, directe persoonsidentificatie en het verhoor, zonder dat hij over de aard van de maatregelen en de mogelijke gevolgen daarvan

is geïnformeerd en hem de mogelijkheid is geboden om zich vóór elke maatregel door een advocaat te laten bijstaan.

WERKDOCUMENT